

23. 3. v 10.00 Heřmánkova víla

Divadelní spolek J. K. Tyl České Budějovice

Hodnotí Jiří Juráš

Pohádka / autor: Marie Kubátová / 45 minut bez přestávky

Nedělní dopoledne přineslo na program TDJ první pohádku v provedení českobudějovického divadelního spolku s až nepředstavitelně dlouhou historií (považte, datující se už od roku 1895!), i v současnosti s početným vícegeneračním souborem, širokým repertoárem jak pohádek, tak i představeními pro dospělé diváky, s pravidelnou letní produkcí v plenérových prostorech a četnou reprízovostí na různých festivalech, včetně pořádání festivalu vlastního.

Dětské orodičované publikum s řádně učenými vlásky se dostavilo v hojném počtu a mohlo shlédnout předlohu z knihy O heřmánkove víle a čarodějnickém učni Marie Kubátové, známé především díky Krkonošským pohádkám, v dramatinaci další členky souboru Kláry Havlínové. Samotná úprava textu spíše ctí poetické ladění předlohy a hlubší dramatickosti tvůrcům nepřináší. Mám tím na mysli například moment, kdy se postava titulní hrdinky má rozhodnout nejen k definitivnímu opuštění pohádkově magického místa svého dosavadního žití a vstoupit do zcela neznámého světa reality, ale hlavně k zásadní proměně podstaty své existence a nenávratně ztratit všeho, co ji obklopovalo a z čehož vzešla. Tento zlomový okamžik nedostává větší dramatický prostor a je tokem textu vcelku rychle jakoby „minut“.

Základní poetický tón vedl tvůrce k volbě formy černého divadla, které umožňuje sugestivně obrazem působící zpracování. Tímto méně frekventovaným divadelním postupem se soubor již nějaký čas zabývá a velice zdatně si osvojil dovednosti nutné ke zvládnutí - zvláště pro možnosti amatérského divadla – velice náročné technické realizace. Toto rozhodnutí jednoznačně přineslo své ovoce, protože naprostá většina dětí seděla a ani nedutala po celé představení a soustředěně vnímala kouzelnou atmosféru inscenace. Nicméně technicistní podstata zvoleného principu v sobě skrývá i jedno úskalí a já si dovoluji k jeho prezentaci malou odbočku.

Ke zpětné odezvě zvláště u menšího dětského diváka s dosud ne zcela rozvinutými verbálními schopnostmi se často využívá forma vizuální reflexe, kdy prostě děti představení namalují, co viděly (a co hlavně zažily). A pak se často může stát, že inscenátoři na velké části výkresů objeví uprostřed v popředí velký... třeba kredenc. A komický čertík se krčí někde v pozadí a ústřední princezna se na obrázcích nevyskytuje vůbec. Mnou zvolený příklad je již možná extrémní, ale jistou platnost, co je dětmi ve většině případů stavěno do popředí, co je nejvíce zaujalo, nelze zcela pominout. Zpět k samotnému divadlu. Právě ryze technická nutnost černého divadla, kdy iluzivní prostředky musí být logicky v zadním, odtažitějším plánu, aby se „kouzla“ neprozrazovala, stojí v přímém rozporu s pravidly práce v prostoru dramatickém, kdy se mimo jiné pomocí mizanscény režijně organizuje, kdo či co se kdy dostává do středu a do popředí, na koho se případně více svítí apod. Tato skutečnost je pro černé divadlo do jisté míry limitující. A je tudíž nutné hledat mezi dalšími divadelními prostředky možnosti, jak tohle omezení překlenout, případně neprohlubovat.

A teď již zcela konkrétně. Včerejší představení skutečně působilo méně kontaktně, dovoluji si i přidat, méně živě. Kromě výše zmíněných obecných důvodů tomu přispělo využití reprodukováných písniček, byť ve velice kvalitním zpracování, pouze reprodukovávané vypravěčky a hlavně způsob komunikace živých postav v prvním plánu s loutkovými postavami v pozadí, s často užívaným zcela nepřirozeným frontálním postojem, kdy komunikace probíhala zády. Připojil bych ještě příklad

„nečistoty“ obrazové, kdy se loutka se žlutými vlasy převtělí do mladé tmavovlasé slečny. Vzhledem k participaci jinojazyčných protagonistů byla mírně narušena i srozumitelnost některých výstupů, ale celkově se repríza v cizím rozměrnějším prostoru podařila „umluvit“ obstojně.

Nicméně přes všechny zmíněné výhrady jsme včera byli jednoznačně svědky divácky úspěšného představení, kdy menší působivost dramatická byla výrazně převážena imaginativní výtvarnou složkou a děti odcházely okouzleny. (A na výkres si - pro patřičnou dramatickост rozvažování mého - klidně namalují... třebaš óbrovitánský bagr!)